Visszakerül Erdélybe a Székely-krónika

2018/09/27

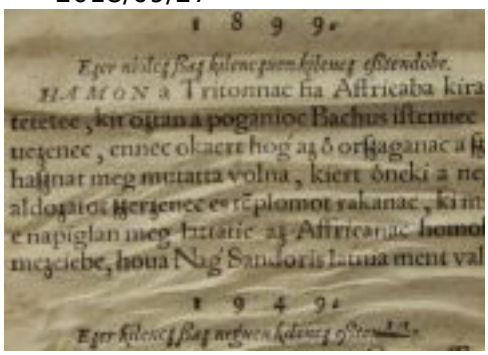

Az 1559-ben kiadott, mindössze néhány példányban fennmaradt, a háborút megjárt könyvet az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója október 3-án adja át a Székely Nemzeti Múzeum főigazgatójának.

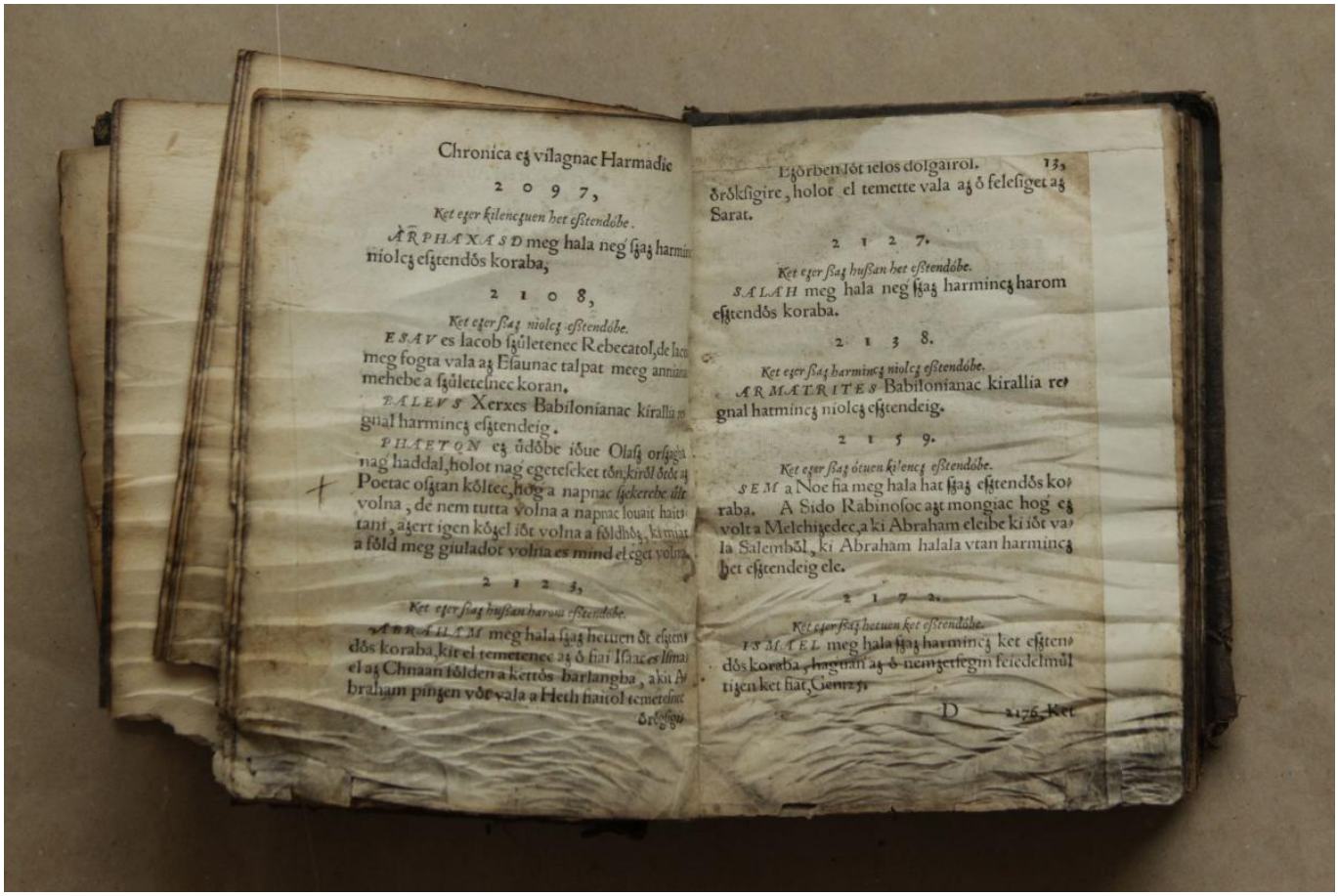

[1]

Hosszú ideig a Régi Nyomtatványok Tára egyik páncélszekrényében őrizték a most visszaadandó kötetet, ami Székely István krónikája [2] a világ jeles dolgairól (Krakkó, 1559). Valamikor az 1940-es évek végén kerülhetett az Országos Széchényi Könyvtárba, sajnos nem tudjuk, hogy pontosan mikor. Ebben az is közrejátszhatott, hogy a könyvtárosok féltették a kincset, nehogy vissza kelljen szolgáltatni a kommunista Romániába, mert esélye volt annak, hogy a példány örökre eltűnik és nem

kerül vissza a Székely Nemzeti Múzeumba. A nyomtatványból szerencsére sok példányt őriznek külföldön (pl. Gyulafehérvár, Kolozsvár, Nagyszeben, Krakkó, Pozsony, London) és idehaza (pl. OSZK és az MTA) is.

A Kutatók Éjszakáján [3] Boér Hunor, Kiss Farkas Gábor és Érdi Marianne előadását is meghallgathatják a témában.

[4]

A kötet sorsáról:

1945. március 28-ról 29-re virradóra a zalaegerszegi vasútállomáson veszteglő szerelvényben 52 láda sepsiszentgyörgyi múzeumi gyűjtemény is elpusztult vagy eltűnt egy légitámadás következtében. Több, később végzetesnek bizonyult döntés következménye volt a Székely Nemzeti Múzeum páratlan kincseinek a pusztulása. A katonai helyzetre való tekintettel már 1944 tavaszán a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelősége rendeletet hozott arról, hogy a Tolna megyei Apponyi-kastélyba szállítsák a legnagyobb értékeket. A végül szeptember 2-án evakuált anyag azonban – az időközben megváltozott körülmények következtében – részben lengyeli, részben kolozsvári kitérővel, Keszthelyre jutott. Majd 1945 első napjaiban Csomay Miklós zalai főispán utasítására szállították Keszthelyről Zalaegerszegre.

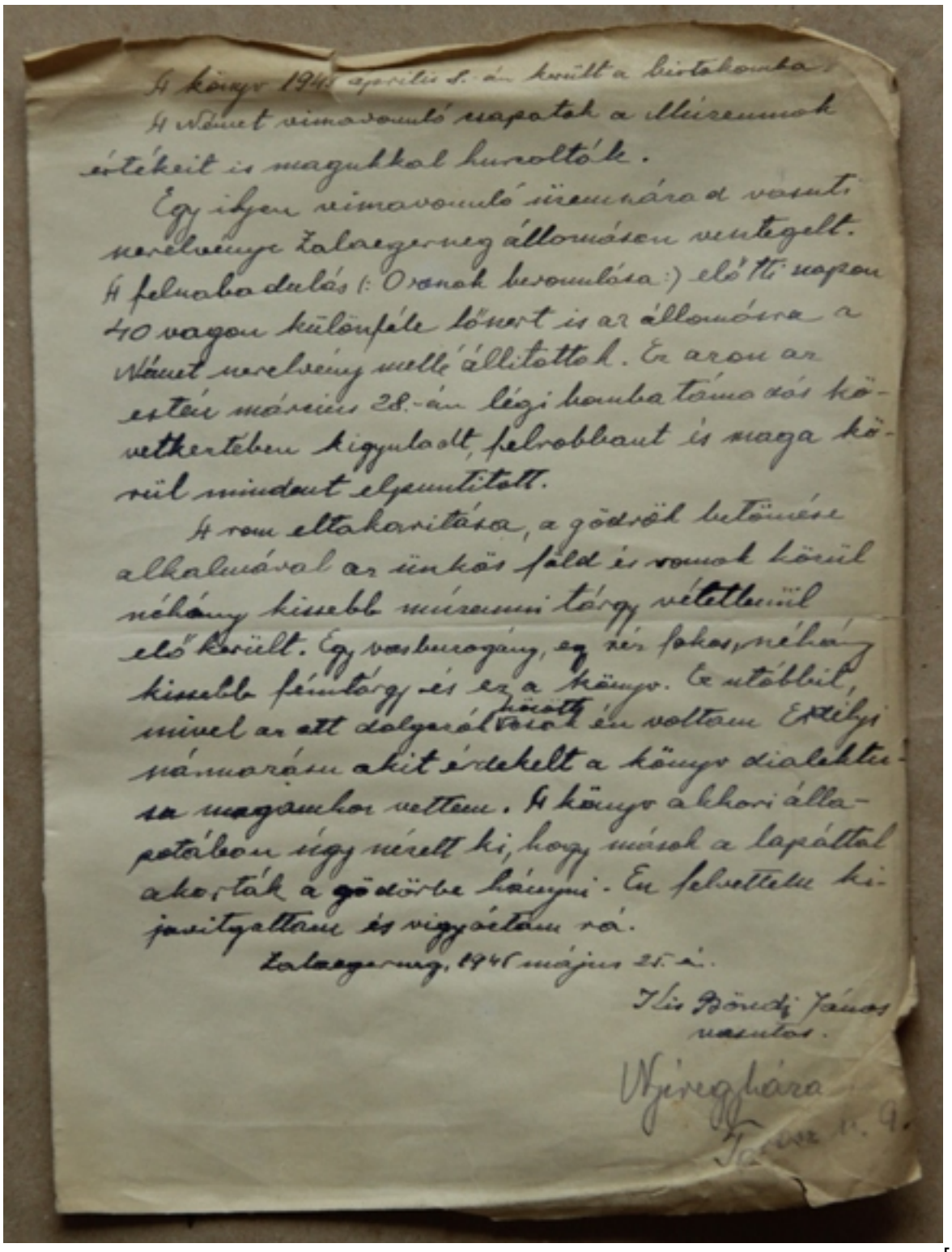
A könyv 1945 április 8.-án került a birtokomba. A német visszavonuló napokat a Múzeumnak értékeit is magukkal hurcolták.

Egy ilyen visszavonuló üreget ásott a vasuti vonalvonyc Zalaegerszeg állomásán vertegelt. A felnaboadulás (: Oroszok bevonulása :) előtti napon 40 vagon különféle tőrt is az állomásra a Német vonalvonyc mellé állitottak. Ez arom az estén március 28.-án légi bomba támadás következtében kigyuladt, felrobbant és maga körül mindent elpusztitott.

A rom eltakaritása, a gödrök betömése alkalmával az ünkös föld és romok közül néhány kisebb múzeumi tárgy véletlenül elő került. Egy vasbuzogány, egy nyil fokos, néhány kisebb fémtárgy és ez a könyv. Ez utóbbit, mivel az ott dolgozók közül én voltam Erdélyi származású akit érdekelt a könyv dialektusa magamhoz vettem. A könyv akkori állapotában úgy nézett ki, hogy mások a lapáttal akarták a gödörbe hányni. Én felvettem kijavitgattam és vigyáztam rá.

Zalaegerszeg, 1946 május 25. én.

Kis Böndi János
vasutas.

Ujszeghára
Fő u. 9.

[5]A bombatámadás után tizenegy nappal, 1945. április 8-án a romok eltakarítása közben Kis Böndi János vasutas egy vasbuzogányra, néhány kisebb fémtárgyra és egy könyvre bukkant. Mivel a munkások között egyedül ő volt erdélyi származású, érdekelte a könyv dialektusa, ezért magához vette. Ahogy egy levelében fogalmazott: „a könyv akkori állapotában úgy nézett ki, hogy mások a lapáttal akarták a gödörbe hányni. Én felvettem, kijavítgattam és vigyáztam rá”.

A bombatámadást követően a Székely-krónika is felkerült a veszteséglistára, ám Herepei János, a Székely Nemzeti Múzeum akkori igazgatója 1945 nyarán arról számolt be a zalaegerszegi rendőrkapitánynak, hogy nem minden pusztult el a támadást követő tűzvészben. A Székely-krónika felbukkanása több szempontból is örömteli. Ez az első épen maradt könyv, ami előkerült immár 70 évvel később a Székely Nemzeti Múzeum elpusztultnak hitt anyagából. Ráadásul ez a Székely-példány egykoron az úgynevezett Csereyné-kódex őrzőkötete volt (össze volt kötve a nyomtatvány a

kézirattal a 19. század végéig). A Csereyné-kódex őrizte meg számunkra (egészen az 1945-ös pusztulásáig) többek között Tinódi Sebestyén Jászon monda feldolgozását, Balassi Bálint költeményének egy változatát. A mű további különlegessége, hogy ez a második legrégebbi kéziratos énekeskönyvünk.

A könyv első ismert tulajdonosa Czirjék József volt, és testvére, Zsigmond adományozta oda a példányt több mint kétszáz kötet társaságában az akkor még imecsfalvi Székely Nemzeti Múzeumnak 1877-ben. Régebbi, 16. századi tulajdonosa brassói lehetett, aki számtalan, néha humoros, néha ironikus latin és magyar bejegyzésekkel látta el könyvét.

A példány igen rossz állapotban volt a tűzvész következtében. Ám az OSZK restauráló műhelyében – Benke Éva munkája nyomán – megszépült a könyv, bibliofil tokot kapott és a restaurálás során került elő a zalaegerszegi vasutas feljegyzése is.

A könyvritkaságot Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója október 3-án, 11 órakor a Díszteremben adja át Vargha Mihálynak, a Székely Nemzeti Múzeum főigazgatójának, így a Székely-krónika visszakerülhet Erdélybe.

Boér Hunor és Farkas Gábor Farkas írása [6] a Könyvszemle 2017/1. számában (89. o.)

A mű adatai katalógusunkban [2]

A mű digitalizált változata [7]

Képek az eseményről [8]
2018/09/27 - 13:38

Source URL: https://oszk.hu/en/node/4139

Links:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/szekely-kronika.jpg
[2] http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/2830488
[3] http://www.oszk.hu/rendezvenyek/kutatok-ejszakaja-2018
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/szekely-kronika-restauralas-utan.jpg
[5] https://oszk.hu/sites/default/files/Bondi-janos-levele.jpg
[6] http://real-j.mtak.hu/9472/2/MagyarK%C3%B6nyvszemle2017.1.-WEB-re.pdf
[7] http://oszkdk.oszk.hu/storage/00/02/44/48/dd/1/rmk_I_38.pdf
[8] http://indafoto.hu/nemzetikonyvtar/visszakerul_erdelybe_a_restaur
[9] https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek